

5) Mindazok a népek, nemzetek, nemzetiségek, amelyeket az évezredek történelem a Kárpát-medencében összekovácsolt, kultúrájukat tekintve egy egységes egész szellemi örökség résztulajdonosának tekintik magukat. Gyökereik ugyanabból az éltető forrásból táplálkoztak és táplálkoznak ma is. Ezért indokolt, hogy az anyaországtól elszakított kisebbségi magyarság a tudományművelés terén komoly segítséget szeretne kapni konkrét területeken, mint pl. a magyarországi tudományos élet szervezettségéhez való kapcsolódás, a pályázatok nyújtotta lehetőségek, a posztgraduális képzés megnyitása a határainkon kívül élők számára, a magyar tudományos delegációk munkájában való részvétel tapasztalatszerzés végett, a felsőoktatással és tudományos kutatással foglalkozó magyarországi konferenciák szervezése a tanulás szándékával, segítségnyújtás a külföldi és hazai tudományos folyóiratok előfizetésében, stb.

6) Régióink jelenlegi történelmi szituációjában, amikor a Szovjetunió már eltűnt, s vele együtt a veszélyérzet is, az európai integráció gondolata meggyengült, annak erőssége alábbhagyott, ugyanakkor a nacionalizmus különböző formái felerősödtek, s egyfajta láthatatlan bürokrácia is kifejlődött Közép- és Kelet-Európában. E tények és tapasztalatok gátló hatásával szemben a tudomány igenis válhat olyan eszközzé, amely e vissza-

húzó erők ellenében mégis a kedvezőbb irányba viszi egy egész nemzet sorsát. A magyar nép európai integrációjának egyik igen fontos feltétele lesz, hogy ez az aktus csakis a környező országok magyar tudományosságának asszisztenciájával következhet be. Ha ezt elfogadjuk — márpedig a debreceni konferencia ebben a hitben erősített mindenkit —, a tudományművelésért felelős tudósok máris megtették az első lépést Európa felé.

Mindezekért, a konferencia gondolatát és megvalósítását őszintén köszönjük *Berényi Dénes* akadémikusnak, a DAB elnökének és munkatársainak. Köszönetet mondunk *Rák Kálmán* orvosprofesszornak, a DAB alelnökének, hogy Berényi professzorral együtt ellátták a tanácskozás elnöki tisztét. Köszönetünket nyilvánítjuk *Papp Mária Edit* szervezőtitkárnak a konferencia megszervezésében nyújtott körültekintő fáradozásáért. A Debreceni Akadémiai Bizottság munkatársi közössége elkötelezve érzi magát, hogy a jövőben is munkálja a környező országok tudományos életének összefogását, s ezzel erősíti a közös szándékot egy mindig magasabb minőség elérésére.

Gaál Botond

a DAB tudományos titkára

Tudományos ülészak a Rostocki Egyetemen Mecklenburg fennállásának 1000. éves jubileuma alkalmából

A Kossuth Lajos Tudományegyetemmel hosszú évekre visszanyúló széleskörű és ma is aktív kapcsolatokat ápoló Rostocki Egyetem idén és az elmúlt évben több olyan jelentős évforduló megünneplésének is helyszínt adott, melyeken a debreceni egyetem is képviseltette magát. 1994-ben ünnepelték a rostockiak egyetemük alapításának 575. évfordulóját, 1995 októberében pedig szintén

Rostock volt a központja annak a rendezvénysorozatnak, melyet Mecklenburg fennállásának 1000. évfordulója alkalmából rendeztek.

Ezek sorába tartozott az egyetem Történelmi Fakultása, a tartományi kultuszminisztérium és a Mecklenburgi Történelmi Bizottság által közösen rendezett tudományos konferencia, mely az ezredéves jubileum alkal-

mából Mecklenburg fejlődésének, Németországban elfoglalt szerepének főbb jellemzőit és változásait kívánta felvázolni valamint belső társadalmi, politikai, gazdasági viszonyainak összehasonlító vizsgálati eredményeit és a további kutatás új irányait, céljait próbálta a szélesebb szakmai közönség elé tárni. A debreceni résztvevők számára újdonságként és kívánatos példaként hatott, hogy egy tudományos rendezvény lebonyolításában jelentős anyagi és dologi támogatást nyújtanak helyi vállalatok — adott esetben a Mercedes-Benz Ag —, nemcsak a közvélemény előtti pozitív képük kialakítása érdekében, hanem abból a szemléletből kifolyólag is, hogy a tudomány és a felsőoktatás — nemcsak elvi — támogatása össz gazdasági érdek is.

A konferencia ünnepi megnyitását az egyetem rektora, a Mecklenburgi Történelmi Bizottság elnöke és a tartományi kultuszminiszter asszony köszöntötte a résztvevőket és a rendezvény vendégeit. Közülük többen azzal is kiemelték az ünnepségsorozat jelentőségét, hogy az egybeesik Németország újraegyesítésének 5. évfordulójával, a miniszter asszony pedig pozitív gesztusként a meghívott magyar társintézmény képviselőire utalva kiemelte a másik jubileumban játszott „történelmi jelentőségű” magyar külpolitikai szerepet.

A tudományos ülés szak súlyát a rendezők azzal is emelni kívánták, hogy résztvevőként és előadóként megívták azon németországi és külföldi intézmények oktatóit, kutatóit, amelyekkel rendszeresen működő kutatási és oktatási kapcsolataik és csereprogramjaik vannak. Így képviseltette magát lengyelországi levéltárak és egyetemek mellett a Kossuth Lajos Tudományegyetem Történelmi Intézetét is. A két egyetem között még az NDK idején jött létre együttműködés, melybe a történelmi tanszék agrártörténelmi kutatási programokkal kapcsolódott be. Az újraegyesítés után új lendületet vett ez a partnerkapcsolat, melyet nagymértékben támogat és ösztönöz a két egyetem között meglévő hivatalos együttműködési szerződés. Ennek ered-

ményeként rendszeressé váltak a közös konferenciák, oktatási és kutatási csereprogramok.

A konferencia első részeként bevezető előadások hangoztak el, felvillantva Mecklenburg kiformalódásának körülményeit, gazdasági, társadalmi struktúrájának változásait és azokat a nagyhatalmi viszonyokat, melyekkel évszázadokon át együttélt. *Tilman Schmidt* professzor, a Történelmi Fakultás helyettes vezetője vázolta fel azt a történelmi szituációt és körülményt, amely indokoltá teszi 1995-ben a millenáris ünnepést. III. Ottó német-római császár 995. október 3-ára datált adománylevele említi „Michelenburg” nevét, melyből a Mecklenburg elnevezés származik. A középkor időszakát elemzők bemutatták Mecklenburg gazdasági érintkezéseit szomszédaival, elsősorban a Hanza-városokkal, azon belül is legfőképpen Lübeckkel. Általános érvénnyel megfogalmazták azt a tényt, hogy Mecklenburg főképpen agrártermékkel, azaz élelmiszerekkel és nyersanyagokkal vett részt a nemzetközi munkamegosztásban és ezen jellege mindmáig megmaradt. Más előadók levonták azt a következtetést is; miszerint az a körülmény, hogy ez a vidék a mai Németország elmaradottabb, dominánsan agrárjellegű területeihez tartozik, annak komoly történelmi előzményei is vannak. Gyakori tapasztalat és érzés volt e terület lakói számára a perifériális jelleg. Ezért is volt az egész régió számára nagy jelentőséggel bíró esemény a Rostocki Egyetem megalapítása, melynek körülményeivel és az Egyetem kulturális, vallási hatásaival több előadó is foglalkozott.

A kora újkort felidéző előadások sorából — koncepciójánál fogva is — feltétlenül említésre méltó Kersten Krüger professzoré, aki a harmincéves háborút — a vallási és egyéb összetevők mellett — olyan küzdelemként is értelmeztet, melynek téje a „modern államalakulatok” kiformalódása. Ennek szempontjából adta a térség hatalmainak összehasonlító vizsgálatát államigazgatási, jogi, alkotmányos, pénzügy-politikai állapotok, kulturális, vallási és oktatási viszonyok figyelembevételével.

A 19–20. századi Mecklenburgot az előadók elsősorban a német egység létrejötte, valamint a nagyhatalmi erőviszonyok változása szempontjából elemezték, külön kitérve arra, hogy a Németország egészét érintő alapvető események — azaz a két világháborúban elszenvedett vereség — milyen területi változásokat jelentett Mecklenburgban és hogyan hatott ez ki a gazdasági, társadalmi folyamatokra.

A bevezető előadások lezárásaként *Helge Bei der Wieden*, a Mecklenburgi Történelmi Bizottság elnöke Mecklenburg helyét elemezte a német történelmi tudatban. Megállapította, hogy más német régiók lakóiban elég markáns előítéletek élnek Mecklenburggal szemben. Ezek egyrészt a relatív elmaradottságból, másrészt az ismeretek hiányából fakadnak. A jövő feladatát ezért abban látja, hogy Mecklenburg kulturális eredményeinek és más területeken elért vívmányainak megismertetésével oldódjanak ezek az előítéletek és prekoncepciók. Ebben a folyamatban a történészek és a tanárok munkájára igen nagy szükség van.

A konferencia ezt követően három munkacsoportban folytatta munkáját. Az első Mecklenburg és környezetének a vizsgálatában a történelmi segédtudományok — pl. történelmi földrajz — kutatási módszereinek és

új eljárásainak felhasználhatóságát vitatta meg. Magyar aktualitást az adott ennek a szekciónak, hogy vezetője a már évtizedek óta Rostockban élő és az egyetemen oktató *Pápay Gyula* volt, aki a számítógépes történelmi térképezés egyik legismertebb németországi szakértője. A másik munkacsoport a társadalmi- és agrárviszonyok fejlődését, átalakulásait vizsgálta. Ehhez a témához kapcsolódóan tartott előadást a debreceni egyetem képviselőjében *Pósán László*, a középkori német kolonizáció típusairól Kelet-Európában. A harmadik szekció a német történelem kelet-európai aspektusainak néhány problémáját vitatta meg. A KLTE Történelmi Intézetének részéről ebben a munkacsoportban *Pallai László* referált a két világháború közötti egységtörekvéseknek a német külpolitika szempontjából történő elemzéséről.

A konferenciához kapcsolódóan a Rostocktól nem messze lévő Güstrowban, Észak-Németország legszebb késő reneszánsz kastélyában reprezentatív kiállítás nyílt Mecklenburg ezer éves történetét máig bemutatató rendkívül gazdag anyaggal.

Pallai László

Egyetemek és akadémiák a régió problémáinak megoldásában

Zemplinska Sirava, Szlovákia, 1995. nov. 2–3.

A múlt év áprilisában (1994. ápr. 28–29) a DAB kezdeményezte egy olyan összejövetel megrendezését, amelynek keretében a Debrecen körüli szélesebb értelemben vett nemzetközi régió egyetemeinek rektorai, kutatóintézeteinek igazgatói és néhány más kiemelkedő tudós jöjjen össze két napra megvitatni a szóban forgó régió tudományos életének legaktuálisabb problémáit. A kezdeményezés alapjául az a meggyőződés szolgált, hogy az államhatárokat nem szabad törésvonalaknak tekintenünk, különösen a tudományban nem.

A debreceni kezdeményezés követésére talált. Amint *L. Bukovsky* professzor, a Kassai Safarik Egyetem rektora, a Kassai Egyetemi Szövetség soros elnöke annak idején még Debrecenben vállalta, 1995 folyamán egy a debreceni összejövetelhez hasonló, azt folytató találkozó szervezett. A téma most az volt, *hogyan reagálnak az egyetemek és akadémiák a régió igényeire*. Mint ismeretes Debrecenben két téma került megtárgyalásra: kutatás és felsőoktatás, valamint a tudomány és a társadalom viszonya a régióban.